Nr 12

Justitieutskottets betänkande i anledning av motion om ändringar i lagstiftningen rörande trafiknykterhetsbrott.

Motionen

Yrkande

I motionen 1973:267 av herr Stålhammar m. fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar att anhålla hos Kungl. Maj:t om förslag till förändringar i lagstiftningen rörande trafiknykterhetsbrott i enlighet med vad som anförs i motionen.

Motivering

Mot bakgrund av vissa uppgifter angående bl. a. sambandet mellan alkoholförtäring och trafikolyckor, informationen rörande detta samband samt upptäcktsrisken vid trafiknykterhetsbrott framlägger motionärerna vissa förslag till lagstiftning beträffande polisens rätt att ta utandningsprov, det straffbelagda områdets avgränsning och påföljderna vid trafiknykterhetsbrott.

I fråga om utandningsproven anför motionärerna att tätare kontroller och ett mera frekvent användande av den apparatur som finns för ändamålet (alkotesten) utan tvivel har stöd i den allmänna opinionen. Enligt motionärernas mening bör polisen medges rätt att använda detta instrument enligt de riktlinjer som finns skisserade i trafiknykterhetsbrottskommitténs betänkande. Att en effektiv kontroll av trafikonykterheten har stöd i det allmänna rättsmedvetandet framgår, säger motionärerna, bl. a. av en SIFO-rapport från 1970, som MHF låtit utföra. Antalet intervjuade i undersökningen utgjorde totalt 600. På fråga om polisen skall ha rätt att kontrollera nykterheten hos bilförarna över lag genom utandningsprov svarade 86 procent ja, 11 procent nej och 3 procent vet ej.

När det gäller påföljdsfrågorna framhåller motionärerna att frihetsstraffet på det här området har stor betydelse från allmänpreventiv synpunkt. Straffet kan i och för sig vara relativt kortvarigt, men det måste ge uttryck för samhällets negativa attityd till denna typ av brottslighet. Den ovan refererade SIFO-undersökningen visar bl. a., anför motionärerna, att 63 procent av de tillfrågade bedömer fängelsestraff vid en promillehalt av över 1,5 som riktigt, medan 27 procent anser straffet för milt och endast 5 procent att det är för hårt.

Enligt motionärernas mening bör också promillereglerna i en reviderad trafiknykterhetslagstiftning bygga på att all alkoholförtäring som har skett före körningens slut skall inverka på bedömningen av ansvarsfrågan.

Det får alltså inte förekomma som i vissa fall nu att förare som förtärt alkohol i avsevärda mängder skall undgå straff endast därför att han råkat bli hejdad innan alkoholhalten i blodet har nått den straffbara gränsen.

På samma sätt bör enligt motionärerna den lucka som nu föreligger vid den s. k. "eftersupningen" täppas till. Det kan inte vara rimligt att en person som uppenbarligen brutit mot trafiknykterhetslagstiftningen skall kunna undgå straff enbart genom att han hänvisar till att han förtärt ytterligare alkohol efter själva körningstillfället. Den regel som föreslogs av 1949 års trafiknykterhetskommitté (SOU 1953:20) bör vara att föredra, nämligen att alkoholförtäringen skall anses ha ägt rum före eller under färden, om icke föraren bevisar att så icke varit fallet.

Avslutningsvis framhåller motionärerna att det är så väsentligt att effektiva åtgärder snarast vidtas inom trafiknykterhetsområdet, att justeringar i gällande lagstiftning och anvisningar i enlighet med vad motionärerna anfört bör komma till utförande i avvaktan på att trafiknykterhetsbrottskommitténs förslag läggs till grund för mera genomgripande förslag.

Betänkande angående trafiknykterhetsbrott

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 februari 1966 tillkallade chefen för justitiedepartementet sakkunniga för utredning angående lagstiftningen om trafiknykterhetsbrott. De sakkunniga, som antog namnet kommittén för lagstiftningen angående trafiknykterhetsbrott (trafiknykterhetsbrottskommittén), avgav i september 1970 betänkandet "Trafiknykterhetsbrott -- Förslag 1970" (SOU 1970:61).

Kommitténs förslag innebär i sammanfattning följande.

Den nuvarande uppdelningen av trafiknykterhetsbrott i två svårhetsgrader, rattfylleri och rattonykterhet, bör enligt kommittén bibehållas. I fråga om det straffbelagda områdets avgränsning anser kommittén att lagstiftningen också i fortsättningen bör bygga på en fast nedre promillegräns vid 0,5 promille. Den promillegräns som markerar skillnaden mellan rattonykterhet och rattfylleri föreslås sänkt från 1,5 till 1,2 promille. Den nuvarande strafflindringsregeln om mildrande omständigheter vid rattfylleri föreslås ersatt med en bestämmelse att det i ringa fall av rattfylleri skall dömas enligt en lindringare straffsats.

För att begränsa olägenheterna med s. k. tillbakaräkning föreslår kommittén att det införs en ny princip av innebörd att ansvar skall inträda inte bara – liksom hittills -- i de fall där promillegränsen uppnås under själva färden utan också i de fall där promillegränsen uppnås först efter färden.

Kommittén föreslår också en ny bestämmelse som under vissa förhållanden kriminaliserar alkoholförtäring efter färden såsom ett särskilt brott med lägre straffsats än den för rattfylleri.

I fråga om påföljdsbestämningen vid rattfylleri anser kommittén det önskvärt med ett mer nyanserat påföljdsval. För sådana rattfyllerister som inte har alkoholproblem och inte heller i övrigt har behov av en

individualpreventivt inriktad behandling bör valet stå mellan å ena sidan villkorlig dom i förening med höga böter och å andra sidan fängelse. Avgörandet för valet mellan dessa alternativ torde enligt kommittén i regel bli hur pass allvarligt det aktuella rattfylleribrottet är. Om sålunda blodalkoholhalten ligger nedåt 1,2 promille eller brottet eljest framstår som mindre allvarligt bör i de flesta fall väljas villkorlig dom i förening med böter. Om däremot rattfylleriet är av mer allvarlig karaktär – eller det är fråga om återfall – bör under de i övrigt angivna omständigheterna i regel väljas fängelse. Beträffande rattfyllerister med alkoholproblem har kommittén tänkt sig att på dem bör i allmänhet tillämpas skyddstillsyn med föreskrift om nykterhetsvårdande behandling. Denna påföljd avses i huvudsak komma i fråga i fall där brottet utgör rattfylleri men den skall kunna förekomma även vid rattonykterhet i fall där påtagliga alkoholproblem föreligger. Är rattfylleribrottet av svårare beskaffenhet bör enligt kommitténs mening i skyddstillsynen i regel ingå behandling i tillsynsanstalt. Så bör också ofta ske om brottet utgör återfall.

Slutligen föreslår kommittén att det införs en befogenhet för polisen att under vissa särskilt angivna förutsättningar ta utandningsprov rutinmässigt, dvs. utan att föraren är skäligen misstänkt för trafiknykterhetsbrott.

Betänkandet är efter remissbehandling föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Utskottet

I motionen hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall begära förslag till vissa ändringar i lagstiftningen rörande trafiknykterhetsbrott. Önskemålen gäller polisens rätt att ta utandningsprov, det straffbelagda områdets avgränsning och påföljderna vid trafikonykterhet.

Som närmare framgår av redogörelsen ovan har trafiknykterhetsbrottskommittén i september 1970 avgivit ett betänkande, vari samtliga i motionen upptagna frågor ingående behandlas. Betänkandet är efter remissbehandling föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Utskottet, som förutsätter att proposition på grundval av kommitténs förslag kommer att utan onödigt dröjsmål föreläggas riksdagen, finner ej anledning föregripa de ställningstaganden i ett större sammanhang som förestår beträffande de i motionen upptagna spörsmålen. På grund härav avstyrker utskottet bifall till motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1973:267.

Stockholm den 6 mars 1973

På justitieutskottets vägnar
ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), fröken Bergegren (s), herr Dockered (c), fröken Mattson (s), herrar Jönsson i Malmö (s), Johansson i Växjö (c), Nygren (s), Westberg i Ljusdal (fp), fru Hjelm-Wallén (s), herr Polstam (c), fru Bergander (s), herrar Schött (m), Måbrink (vpk), Petersson i Röstånga (fp) och Nilsson i Visby (s).

GOTAB 73 3431 S Stockholm 1973